

Tractatvs De Sacramentis Et Censvris

Hurtado, Gaspar

Moretus, 1633

Dispvatio XII. De impedimentis in communi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94788](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94788)

teto quoad torum & cohabitationem, ac si alter esset mortuus; imò tunc alter non tenetur ingredi Religionem, vt deducitur ex cap. 15. & 16. de Conuersione coniugatorum. Quòd si innocens ante professionem fornicetur, reuerti debet ad alterum coniugem; quia ex vna parte iniuria, quam alter iniecit innocenti, ipsius innocentis fornicatione compensatur, & ex altera innocens nondum habet statum impossibilem cum statu maritali.

26 Addimus, adulterum, etiam post diuortium, non tantum absque Iudice factum, non posse innocentem inuito ad Religionem, aut ad sacros Ordines transire, in quo Doctores conueniunt, sed etiam post diuortium à Iudice factum, vt contra Nauarrum & alios docent Sancius lib. 10. disput. 10. & Egidius dub. 5. quia dicta separatio, etiam quando fit à Iudice, fit in fauorem innocentis, cui per adulterium illata est iniuria, & deobligatus est à reddendo debito, & à cohabitando, non verò in fauorem nocentis, quia iste non deobligatur, ac proinde quoties innocens velit, alter est ad ipsum reuocandus. Quod intelligimus verum, quando innocens non vult, nocentem mutare statum, quia non sit certus, quòd ipse non mutabit animum; quia si certus & fixus sit, poterit nocens ad statum impossibilem transire, quia tunc innocens non esset rationabiliter inuitus.

27 Et idem dicendum est, quando coniuges iudicio Ecclesie sunt ob hanc se separati, quòd scilicet innocens possit inuito haretico, quamuis iam emendato, transire ad statum matrimonio impossibilem, ob rationem dictam; quia scilicet innocens est in perpetuum solutus à toro & cohabitatione cum illo, & quòd hareticus non possit, nisi in supradicto casu, ob eandem omnino rationem.

DIFFICULTAS IX.

Vtrum coniuges possint mutuo consensu diuortium facere.

28 Certum est, coniuges ex mutuo consensu posse toro separari, aut ad tempus, aut in perpetuum (nisi eis ex separatione periculum incontinentie imminet, & ei aliter non occurrant) quia nullo Iure obligantur ad id; imò & posse continen-

tiam vouere, quamuis neuter Religionem ingrediatur. Nihilominus ob periculum incontinentie, quod ex mutua cohabitatione eis potest imminere, non expedit id vouere, nisi post maturam deliberationem, & experientiam longam, qua expecti sint, posse absque notabili periculo ita viuere.

Est ergo difficultas, An etiam possint à toro & cohabitatione separari.

Circa quam conueniunt Doctores, neutrum posse Religionem ingredi, nisi vterque ingrediat, vt exprimitur in cap. Cum sis. 4. & in c. Vxoratus. 8. de Conuersione coniugatorum, vbi excipitur, posse maritum ingredi non ingrediente vxore, quando vxor est senex, & non suspecta de incontinentia, si castitatem voueat: nulli tamen excipitur, posse vxorem ingredi non ingrediente marito, quamuis prouecta etatis, & potens manere in saeculo absque periculo; & ideo Basilius absque fundamento excipit, quòd id possit vxor in casu dicto.

Permittitur autem coniugibus, vt voueant castitatem manentes in saeculo, & non permittitur, quòd vnus ingrediat Religionem, altero non ingrediente, nisi in casu dicto; quia quamuis in priori casu sit maius periculum accedendi, quam si vnus esset Religiosus, tunc tamen si ad sit periculum incontinentie, dispensatio in voto est facilis, & non in professione Religiosi.

Vt tamen vir possit ad sacros Ordines promoueri, sufficit, vt contra Sancium lib. 7. disp. 39. & Sancius. contra Egidium docent Nauarrus & P. S. a, si ab vxore, castitatem in saeculo vouente, absoluitur à debito tori & cohabitationis; quia in c. Coniugatus. 8. de Conuersione coniugatorum id tantum requiritur. Quòd verò in can. Episcopus. dist. 77. dicatur requiri promissionem Religionis, non obstat; quia præterquam quòd hic canon est Concilij Agathensis, quod non fuit generale, nomine Religionis non incongrue intelligitur castitas, vt exponit Glossa.

Addimus, coniuges, saluo scandalo, & incontinentie periculo, posse ex mutuo consensu quoad torum & cohabitationem separatos viuere, vt nonnullos sanctos coniuges vixisse refertur; quia ad neutrum tenentur iure aliquo, naturali aut positivo.

DISPUTATIO XII.

De impedimentis in communi.

DIFFICULTAS I.

Vtrum sit potestas humana ad inducenda impedimenta Matrimonio.

IMPEDIMENTUM ad matrimonium est duplex, vnum impediens tantum, & alterum dirimens. Impediens tantum dicitur, quo efficitur, vt matrimonium illicitè contrahatur, sed non inualidè: impedimentum verò dirimens dicitur, quo efficitur, vt matrimonium inualidè contrahatur.

Supponimus ergo, in quo nulla est difficultas, esse potestatem humanam ad statuenda impedimenta tantum impediens, id est, ad prohiben-

dum fieri matrimonium, non minus quam ad prohibendam celebrationem aliorum contractuum, & administrationem & susceptionem aliorum Sacramentorum.

Est tamen difficultas, an sit potestas humana ad statuenda impedimenta dirimentia, seu irritantia matrimonia contrahenda. Ratio difficultatis pro parte negatiua est Primò, quòd contractus matrimonij est de Iure naturali, ergo nequit humano Iure inualidari. Secundo, quòd non est potestas humana ad mutandas essentias Sacramentorum; ergo neque ad statuenda impedimenta inualidantia matrimonium; quia eo efficeretur, vt id quod ante tale impedimentum est Sacramentum, iam post inductionem illius non sit Sacramentum.

Nihilominus Catholici conueniunt, esse potestatem

Tridentin.

testatem humanam ad id, quod definitum est in Tridentino sess. 24. can. 3. & 4. & constat ex praxi & usu Ecclesiae. Quod potest ratione declarari; quia matrimonium ex ea parte, qua est contractus, potest humana potestate irritari non minus, quam reliqui contractus, statuendo ut matrimonium ab his aut ab illis personis, vel hoc aut illo modo factum sit nullum. Ex eo verò, quod à Christo sit institutum & eleuatum in Sacramentum, non fit, non posse humana potestate irritari; quia ex eo tantum fit contractus, qui aliàs esset validus, non esse validum; & qui aliàs esset totalis materia Sacramenti seu essentia Sacramenti pro materiali, non fit materia seu essentia Sacramenti: quod non est, materiam Sacramenti, aut eius essentiam pro materiali mutari; quia materia seu materialis essentia Sacramenti est ipse contractus validus, & non contractus nullus, quæ non mutatur, quia etiam post statutum impedimentum contractus, qui est validus, est totalis materia Sacramenti, & qui non est validus, non est materia Sacramenti; mutaretur autem, si efficereetur, quod contractus inuálidus esset materia Sacramenti, & quod validus non esset materia illius. Ex quo constat ad posteriorem rationem difficultatis.

Ad priorem verò respondemus, quod quamuis contractus matrimonij sit de iure naturali in eo sensu, nempe quod ex natura rei in quolibet sit ius & facultas contrahendi matrimonium, non tamen in eo, nempe quod ex natura rei nequeat non esse validus. Dicitur autem esse de iure naturali concedente, aut saltem assistente & permitte, ut fiat, sed non obligante & necessitante ad id.

DIFFICULTAS II.

In quibus sit facultas statuendi impedimenta Matrimonij.

Trident.

Conueniunt Catholici, potestatem statuendi impedimenta, tam impediencia tantum, quam dirimentia, esse in Ecclesia, ut constat ex Tridentino sess. 24. can. 3. & 4. & ex praxi & usu Ecclesiae; & eam potestatem in Ecclesia tantum extendi ad matrimonia baptizatorum, quia tantum in eos habet iurisdictionem. Conueniunt quoque, eam esse non tantum in Concilio generali, quod Ecclesiam vniuersalem repræsentat, sed etiam in Summo Pontifice, utpote totius Ecclesiae capite, ut patet ex multis Conciliorum generalium & Pontificum decretis, quibus non pauca impedimenta introducta sunt.

Est tamen difficultas Primò, An dicta potestas etiam sit in Episcopo respectu suorum subditorum.

Circa quam conueniunt Doctores, de facto saltem non esse in illo expeditam, quia antiqua Ecclesiae consuetudine id reseruatum est Concilio generali, & Summo Pontifici.

Est ergo difficultas, An sit in eo ex vi sui muneris, quamuis consuetudine sit impedita.

Suarez tom. 5. dist. 7. sect. 4. & Egidius disp. 30. num. 8. negant, quia Episcopus ex vi suæ ordinationis nullam habet iurisdictionem; quia quam habet, accipit à Summo Pontifice.

Sancius.
Covarr.

Sancius verò lib. 7. disp. 1. Covarruias 4. Decret. 2. part. cap. 6. §. 1. & Basilii lib. 6. cap. 1. affirmant, & merito: quia Episcopus ex vi sui offi-

cij est plenè & perfectè Pastor & princeps in sua diocesi, quamuis subordinatus Pontifici, ergo habet plenam potestatem condendi in sua diocesi quaecumque leges, & statuendi quicquid saltem spirituali suorum subditorum expedit, & consequenter statuendi impedimenta matrimonij: unde Episcopus dictam potestatem non accipit à Summo Pontifice, sed ex vi suæ ordinationis, & consequenter à Christo, quamuis subordinatam Summo Pontifici, ob quod potest à Summo Pontifice in partem aut in totum impedi.

Secundò est difficultas, An dicta potestas sit in Principe seculari.

Conueniunt Doctores, de facto in Principe seculari, baptizato saltem, non esse dictam potestatem expeditam, & id significatur in c. Per inam. de Ordine cogn. dum dicitur, causas natalium (at proinde matrimoniales) ad forum Ecclesiasticum pertinere.

Est tamen difficultas, An dicta potestas sit in Principe seculari baptizato ex vi suæ iurisdictionis & officij, quamuis de facto sit ab Ecclesia illi impedita.

Sancius lib. 7. disp. 3. Henriquez lib. 12. cap. 1. & Egidius disp. 30. dub. 1. partem affirmatiuam tinentur, quia contractus matrimonij est ciuili & secularis sicut reliqui, ergo est subditus potestati seculari, seu ciuili, non minus quam reliqui.

Sotus verò in 4. dist. 42. quest. 2. art. 2. Covarruias ubi suprà, & Basilii lib. 6. cap. 2. partem negatiuam tradunt, & merito: quia contractus matrimonij in baptizatis ex institutione Christi definit esse ciuili & secularis, utpote factus sacre & Sacramentum, ergo definit esse subditus potestati ciuili seu seculari, quam solam habet Princeps secularis.

Vnde Princeps secularis, quamuis baptizatus, non potest statuere impedimenta matrimonio baptizatorum; potest tamen matrimonio non baptizatorum, quia matrimonium horum non est sacrum.

Tertiò est difficultas, An quaecumque prohibitio matrimonij sit impedimentum dirimens. Hæc tamen difficultas est generalis circa omnes leges irritatorias, quæ disputatur in Tract. de Legibus, de qua disputat Valquez 1.2. disp. 164. cui loco exactam eius disputationem remittimus: interim tamen dicimus, circa matrimonium nihil esse peculiare, sed in hac & in quauis alia materia consideranda esse verba legis; quia si in eis non contineatur decretum aliquod irritans, seu annullans, sed tantum simplex aliqua prohibitio, tunc hæc non censetur in materia matrimonij impedimentum dirimens, sed tantum impediens.

Quartò est difficultas, An consuetudine possint introduci & auferri impedimenta matrimonij: quæ etiam est generalis, & generaliter etiam disputatur in Tract. de Legibus, & de ea disputat Valquez 1.2. disp. 177. cui loco exactam eius disputationem remittimus: interim tamen dicimus, nulla consuetudine nisi cognita & approbata, saltem tacite, à superiore potente dicta impedimenta statuere, induci posse impedimentum aliquod, quia nulla prohibitio neque irritatio fieri potest, nisi ab habente iurisdictionem. Et etiam nulla consuetudine posse auferri dicta impedimenta, nisi cognita sit & approbata, saltem tacite, à superiore potente illa auferre seu abrogare, nisi alio quando

quando per accidens, quando scilicet lex prohibens aut irritans, opposita consuetudine redditur inutilis, aut impossibilis secundum patrie consuetudinem, quia in hoc casu dicta consuetudine per accidens cessat, etiam non approbante, imò invito Pontifice aut Principe: quia sicut lex, ut valide feratur, debet esse utilis bono communi, & modo dicto possibilis; ita etiam ut valide perseueret, debet utilis & possibilis perseuerare.

DIFFICULTAS III.

Quot sint impedimenta Matrimonij, & quomodo obligent.

9 **C**irca prius, duo genera impedimentorum communiter à Doctores assignantur: quædam, quæ reddunt matrimonium subsequens invalidum, ob quod dirimentia dicuntur; alia vero, quæ matrimonium reddunt illicitum, sed non invalidum, ob quod dicuntur impedientia tantum. Impedimenta dirimentia sunt quatuordecim, ex quibus duodecim sunt, aut iure naturali, aut iure Ecclesiastico antiquo introducta, & alia duo iure novo Tridentini, quæ omnia sequentibus versibus continentur:

Error, conditio, votum, cognatio, crimen, Cultus, disparitas, vis, Ordo, ligamen, honestas, Si sis affinis, si forte coire nequibus, Si Parochi & duplicis desit presentia testis, Raptus sit mulier, nec pariter reddita iura.
Hæc socianda vetant connubia, facta retractant.

Impedimenta vero impedientia tantum, quæ aut iure naturali aut Ecclesiastico antiquo introducta erant, & antea erant in usu, duodecim enumerantur, de quibus postea dicemus.

10 **C**irca posterius, quomodo videlicet impedimenta obligent (loquimur autem modò de dirimentibus) conveniunt Doctores esse peccatum mortale, contrahere matrimonium cum impedimento dirimente, quia id est quid graue, & impedimento ipso prohibito.

Est tamen difficultas, An tunc duplex committatur peccatum mortale.

Argidius. Non desunt gravissimi Doctores, qui affirmant duplex committi (in quod etiam inclinat Argidius disp. 30. num. 18.) quia præter peccatum inobedientie contra Ius naturale aut Ecclesiasticum, quo impedimentum fuerit introductum, etiam reperitur peccatum sacrilegij irritationis Sacramenti contra religionem.

11 **S**ancius vero lib. 7. disp. 5. docet, tunc non reperiri peccatum sacrilegij, seu irritationis Sacramenti, sed tantum vnum peccatum contra prohibitionem in impedimento inclusam, & merito: quia tunc non irritatur Sacramentum matrimonij, quia tunc non efficitur id cui ex institutione Christi convenit ratio Sacramenti, nempe contractus validus: ergo tunc tantum peccatur contra prohibitionem, aut naturalem, aut positivam in impedimento inclusam; quia impedimento dirimente non tantum dirimitur matrimonium, sed etiam prohibetur.

Peccatum autem, quod tunc committitur, non est inobedientie specialis contra virtutem obedientie, quia nullum impedimentum dirimens prohibet, ut obediatur superiori in non contrahendo; sed est contra alias virtutes, & non semper

contra eandem; ac proinde non semper est idem secundum speciem, sed est distinctum pro diversitate virtutis, intuitu cuius impedimentum dirimens prohibet matrimonium. Quia quando est cognatio, aut affinitas, aut iustitia publice honestatis, est vnum simplex peccatum incestus absque malitia fornicationis; quia tunc impedimentum prohibet, intuitu pietatis & reuerentiae, matrimonium ordinatum ad copulam. Et quando impedimentum est disparitas cultus, est peccatum sacrilegij; quia tunc prohibet intuitu decoris & honoris nostræ Religionis. Et etiam est peccatum sacrilegij, quando impedimentum est votum castitatis, aut Ordo, ut patet. Et est peccatum mollicitie contra naturam, quando impedimentum est impotentia; quia hæc prohibet intuitu castitatis, ut reprimentis motus contra naturam. Et est peccatum iniustitiae, quando impedimentum est conditio servitutis ignorata, aut vis, seu metus, aut raptus, aut error personæ; & quando sunt hæc impedimenta, contra quæ peccatur peccato iniustitiae, peccatum est in altero, nempe in contrahente cum ignorante servitute, aut cum persona coacta, aut cum rapta, aut cum errante personam. Et etiam est peccatum contra iustitiam, quando impedimentum est ligamen, seu prius matrimonium perseuerans; quia tunc corpus, quod est prioris coniugis vivientis, traditur alteri, aut intenditur tradi. Et est peccatum contra iustitiam vindictivam, quando impedimentum est crimen; quia crimen prohibet matrimonium, in penam seu punitionem ipsius. Et quando impedimentum est defectus presentie Parochi & testium, est peccatum iniustitiae contra coniugem qui esset, quia prohibet intuitu periculi deserendi coniugem si esset, & contrahendi cum altero.

Obseruandum tamen est, copulam inter eos, inter quos est aliquod impedimentum dirimens, non semper habere peculiarem malitiam distinctam à malitia fornicationis contra castitatem, nisi quando impedimento prohibetur matrimonium intuitu peculiaris motui, quod in ipsa copula reperitur, ut quando copula est inter habentes impedimentum aut cognationis, aut affinitatis, aut iustitiae publice honestatis, aut disparitatis cultus. Quia his personis magis est indecens copula, quam contractus, & intuitu dictæ indecentie eis prohibetur contractus, aut nisi quando ipsa copula ex se, supposito impedimento, habet peculiarem oppositionem ad aliam virtutem, ut contingit in copula coniugati, seu ligati vinculo matrimonij, & etiam Religiosi & Sacris initiati, & etiam impotentis, & consanguinei in primo gradu lineæ rectæ. Quando vero copula inter impeditos non habet ex se peculiarem oppositionem ad aliam virtutem, neque impedimento prohibetur matrimonium intuitu motui, quod in ipsa copula reperitur, tunc non habet nisi malitiam fornicationis contra castitatem, ut copula inter eos, inter quos est impedimentum erroris personæ, aut impedimentum conditionis, aut criminis, aut coactionis.

DIFFICULTAS IV.

Virum metus grauis excuset à culpa contrahentem cum impedimento dirimente.

15 **C**onueniunt communiter Doctores, impedimentum, quamuis impedimento solo Iure Ecclesiastico introducto, contrahentem cum animo consummandi, non excusari à mortali ob metum grauem; quia metus iste non auferit dictum impedimentum, ut est dirimens, ac proinde matrimonium est nullum, & qui intendit illud consummare, intendit ad non suam accedere, quod nullo metu excusari potest à culpa mortali.

Est tamen difficultas, An dictus metus excuset sic impeditum contrahentem abique animo consummandi.

Caetan.
Valentia

Caetan. 1.2. q.96. art. 1. & Valentia 1.2. disp. 7. punct. 6. §. 4. docent, sic impeditum non excusari à culpa mortali, quamuis impedimentum solo Iure Ecclesiastico dirimat, quia metus non efficit, quod impedimentum dirimens, quamuis solo iure Ecclesiastico introductum, non dirimat: ergo non efficit quin contractus ille sit contra legem irritantem, ac proinde quin sit malus & peccatum.

16
Sancius.
Aegidius.

Sancius verò lib. 7. disp. 5. & Aegidius disp. 30.

DISPUTATIO XIII.

De Errore.

Incipimus iam disputare de impedimentis dirimentibus in particulari.

DIFFICULTAS I.

Utrum Error persone Iure naturali dirimat Matrimonium contrahendum.

1 **C**ONVENIUNT Doctores, errorem personae cum qua contrahitur (ut contigit Iacob ducenti Liam, quam existimabat esse Rachel) dirimere seu irritare matrimonium, siue error det causam contractui matrimonij, quia scilicet non fieret, si non esset error; siue non det, quia scilicet etiam fieret contractus, quamuis non esset error. Imò conueniunt contra Glossam 29. q. 1. in Summa, v. *Quod autem*, dirimere Iure naturali, quia siue error det causam contractui, siue non det, auferit consensum in materiam substantialem contractus matrimonij; quia in hoc contractu personae sunt materiae substantiales, consensus autem in materiam substantialem contractus ex natura seu Iure naturali ipsius contractus est necessarius ad valorem illius.

Glossa.

2 Error autem personae dirimit matrimonium, quamuis sit vincibilis: quia iste quamuis sufficiat ad peccandum, non tamen ad validè contrahendum; quia ad peccandum sufficit se exponere periculo faciendi contra praeceptum, cui periculo se exponit, qui cum errore aut ignorantia vincibili peccati operatur; ad validè autem contrahendum eum aliqua, verbi gratia cum Maria, non sufficit

num. 19. docent, metum grauem excusare à culpa contrahentem cum impedimento dirimente, quamuis Iure naturali dirimat, quia, tunc non fit validè matrimonium, sed tantum intentatur, quod dicto metu sufficienter excusari videtur.

Nos tamè sub distinctione respondemus, nempe, contrahentem metu graui, quando impedimentum est solo Iure Ecclesiastico dirimens, ut dirimit iustitia publicae honestatis, & disparatus cultus, & ipse metus grauis iniussu inculsus ad extorquendum matrimonium, excusari à culpa: non verò, quando impedimentum dirimit Iure naturali, ut dirimit impotentia, & etiam consanguinitas in primo gradu lineae rectae, quod infirmatur, ut quaez 1.2. disp. 161. num. 17. Ratio prioris partis est, quia tunc contrahere, tantum est contra legem Ecclesiasticam prohibentem; cuius obseruatio in hac materia est minoris momenti, quam generis malum quod timetur; ob quod eo timore existeret, lex illa cessat obligare ut prohibens, quamuis non ut irritans. Ex quo constat ad rationem pro Caetano & Valentia adductam. Ratio posterioris partis est, quia tunc contrahere, est contra Ius naturale prohibens, contra quod perseverans, ut in praesenti perseverat, nihil fieri potest, neque intentari, quocumque malo imminente; peccatum autem, quod sic contrahendo committitur, non semper est eiusdem speciei, ut constat ex dictis Diffic.

DIFFICULTAS II.

Utrum Error qualitatis persone dirimat Matrimonium contrahendum.

CONVENIUNT Doctores, errorem qualitatis, ut nobilitatis aut diuitiarum, dirimere Iure naturali matrimonium in duobus casibus. Primo, quando matrimonium fit dependenter ab ea qualitate tamquam à conditione; quia cum tunc deficiat conditio sub qua fit contractus, etiam deficit ipse. Secundo, quando qualitas refunditur in personam, id est, quando ex errore qualitatis erratur circa personam, ut quando femina contrahit cum infante, existimans se contrahere cum Principe; & quando qualitas non refunditur in personam, nec matrimonium fit dependenter à qualitate tamquam à conditione, in vno casu non dirimit, quando scilicet error qualitatis non dat causam contractui matrimonij, quia scilicet aliàs fieret, quamuis non erraretur circa qualitatem personae. Est